

סדנאות העשרה למשפחות של ילדים עם צרכים מיוחדים בבית ספר אלחנאן לחינוך מיוחד בטירה

ופאא' זמירו, עו"ס, לשעבר רכזת המרכז למשפחה, מרכז סינדיאן, בית איזי שפירא

על מרכז סינדיאן

מרכז סינדיאן משרת ילדים עם מגוון צרכים מיוחדים ומשפחותיהם. המרכז מופעל על ידי עמותת בית איזי שפירא אשר חרתה על דגלה לפעול למען חברה המבטיחה לילדים ובוגרים עם מוגבלויות את מירב ההזדמנויות לצמיחה ולהשתתפות בחיי הקהילה.

במרכז סינדיאן, המשרת את אוכלוסיית המשולש הדרומי, פועלות שלוש תכניות מרכזיות:

1. מרכז לגיל רך המפעיל מעון יום שיקומי וגני ילדים בהם לומדים ומטופלים ילדים בגילאי ½ שנה ועד 6 שנים, עם עיכובים התפתחותיים מורכבים.
2. מרכז למשפחה להדרכה והכוון למשפחות להן ילדים וצעירים עם צרכים מיוחדים.
3. התערבות מוקדמת בבתיים בקרב משפחות להן פעוטות עד גיל 3.

המרכז למשפחה מספק בין היתר מידע וידע ושירותי ייעוץ הדרכה והכוון למשפחות שלהן ילדים עם צרכים מיוחדים. לשם כך המרכז מפעיל תכניות העשרה מגוונות להורים. התכנית המתוארת כאן היא אחת מתוכניות אלו.

רקע

הורים לילדים עם צרכים מיוחדים מתמודדים, במהלך חייהם, עם סוגיות רבות ומגוונות והם זקוקים למידע רלוונטי ועדכני, לייעוץ, לליווי ולתמיכה מצד גורמים שונים על מנת להתמודד עם הסוגיות המיוחדות הכרוכות בגידול ילד מיוחד ומשליכות על חיי כל בני המשפחה. מתוך ראיית המשפחה כמערכת ועל בסיס ההבנה כי מתן מידע וכלים להתמודדות בחיי המשפחה יתרמו לאיכות החיים של כל בני המשפחה, המרכז האזורי למשפחה מפתח תכניות המותאמות במיוחד לצרכיהם של המשפחות ומיועדות להעצים הורים לילדים עם צרכים מיוחדים במטרה לקדם את איכות החיים של המשפחה כולה.

בית ספר "אלחנאן" הינו בית ספר לחינוך מיוחד לילדים עם מוגבלות שכלית בינונית, שמגיעים מאזור המשולש הדרומי (טייבה, טירה, קלנסואה, זימר, כפר ברא, כפר קאסם, גלג'וליה) ומהערים לוד ורמלה.

מיפוי צרכים שנעשה עם קבוצת הורים בבית הספר חשף נושאים מרכזיים המעסיקים את ההורים והם הביעו רצון להרחיב את הידע שלהם בתחומים אלה. לאור זאת ראינו לנכון לפתח ולהפעיל תכנית העשרה להורים שילדיהם לומדים בבית הספר לחינוך מיוחד "אלחנאן".

מטרות הפרויקט

1. לאפשר למשפחות להעלות סוגיות המעסיקות אותם כהורים לילדים עם צרכים מיוחדים.
2. לאפשר למשפחות למידת עמיתים ושיתוף בחוויות אישיות.
3. להקנות כלים לפיתוח תובנות ולבניית אסטרטגיות להתמודדות יעילה עם גידול הילד עם הצרכים המיוחדים.

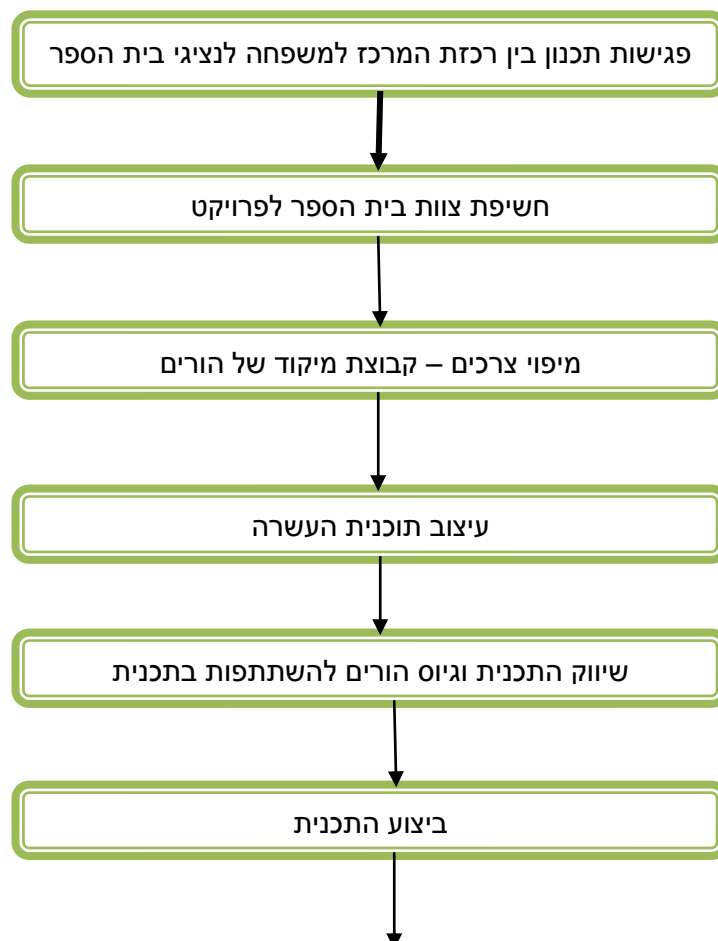
אוכלוסיית היעד של התכנית

15-20 אימהות לילדים עם צרכים מיוחדים הלומדים בבית ספר לחינוך מיוחד "אלחנן" ביישוב טירה.

תיאור הפרויקט ושלביו

התוכנית כללה 6 מפגשים שהתמקדו ב-4 נושאים מרכזיים שההורים העלו בקבוצות המיקוד. לפני כל מפגש יועצת בית הספר קיימה שיחות טלפון למשפחות על מנת לוודא הגעתם למפגשים. בכל מפגש התקיימה הרצאה בנושא אחר. כל מפגש הועבר על ידי מרצה מומחה בתחום. המפגשים התנהלו כסדנאות בהן ההורים הציגו שאלות המעסיקות אתם, שיתפו ברגשות והעלו דילמות הקשורות לחיי היום-יום שלהם. רכזת המרכז למשפחה ויועצת בית הספר ליוו את התכנית לאורך כל המפגשים. בסוף כל מפגש ניתן על ידי ההורים משוב, הערכה של המפגש.

שלבי העבודה בתכנית

תיאור השלבים

1. פגישת חשיבה ותכנון שיועדה לחשיבה ראשונית וגיבוש הסכמות לגבי המתכונת הכללית של התכנית ובה השתתפו: מנהלת בית הספר, יועצת בית הספר ורכזת המרכז למשפחה של מרכז סינדיאן.
2. במטרה לחשוף צוות בית הספר לרעיון ולחשיבות שיש למתן המידע והידע להורי הילדים, התקיימה הרצאה בנושא התנהגות מאתגרת והתמודדות המשפחה. ההרצאה הועברה על ידי ד"ר בני הזממי, מנהל מכון טראמפ, מכון ההכשרה של בית איזי שפירא.
3. הזמנת הורים מבית הספר לקחת חלק בקבוצת דיון למיפוי צרכי ההורים ולזיהוי הנושאים בהם נדרשים להם ידע, הדרכה וכלים.
4. בניית תכנית העשרה התבצעה בשותפות עם מנהל מכון טראמפ (מכון ההכשרה של בית איזי שפירא) ועם צוות בית הספר. התוכנית נתנה ביטוי הולם לנושאים שההורים העלו במפגש מיפוי הצרכים.
5. שיווק התוכנית בקרב ההורים בבית הספר נעשה באמצעות ובשיתוף סגל בית הספר. בשלב הראשון התכנית שווקה באמצעות פלייר שנשלח לכל ההורים. הורים שהתעניינו שלחו תשובה לבית הספר על גבי ספח שצורף לפלייר. יועצת בית הספר קיימה שיחות טלפוניות עם הורים שהתעניינו במפגשי העשרה, ובנוסף פנתה להורים שגילו במהלך השנים עניין ומעורבות בפעילויות של בית הספר. אותרו כ- 40 אימהות ואבות אשר הביעו עניין בתכנית.
6. פתיחת תכנית העשרה למשפחות וביצועה.
7. קבלת משוב מהמשתתפים ושדרוג התכנית בהתאם.

תכני מפגשי העשרה

מפגש	נושא
1	משפחה ואחאות
2	התנהגות מאתגרת – ניתוח התנהגות
3	התנהגות מאתגרת – תחושה והתנהגות
4	תקשורת וניהול קונפליקטים
5	התפתחות חברתית מינית
6	התפתחות חברתית מינית

מקום הביצוע תכנית העשרה

המפגשים התקיימו בביה"ס "אלחנאן" בטירה, מסגרת המוכרת להורים.

תדירות המפגשים

הפגישות תוכננו להתקיים אחת לחודש עד חודש וחצי בשעות הבוקר (9:00-11:30). תדירות המפגשים נקבעה על סמך ההיכרות של צוות בית הספר את ההורים ויכולתם להגיע למפגשים. הצוות המתכנן התרשם כי ההורים יתקשו לעמוד בתדירות גבוהה יותר של פגישות. בפועל בין חלק מהפגישות עבר פרק זמן רב יותר.

הערכת התוכנית

הערכת התכנית נשענה על משוב מההורים, משוב מהצוות המוביל של בית הספר ועל ההתרשמויות של רכזת התכנית.

משוב הורים

בבנה טופס משוב שהתייחס לתכנים, מרצים, ועוד מרכיבים של הקורס. כל ההורים ציינו כי נתרמו רבות מהמפגשים, קיבלו כלים וידע בנושאים חשובים שקשורים לגידול ילדיהם. רובם אמרו כי הם מעוניינים בפעילות העשרה נוספת המאפשרת גם קבלת ידע וכן אפשרות לשתף וללמוד מניסיונם ל אחרים.

הידוק הקשר בין המרכז למשפחה וביה"ס

- התכנית שימשה כמנוף להידוק הקשר בין סגל בית הספר, וסגל המרכז למשפחה של מרכז סינדיאן. כיום תכניות המרכז למשפחה ושירותיו משווקים להורים באמצעות בית הספר.
- חשיפת צוות בית הספר לחזון ומטרות המרכז למשפחה והשירותים שהוא מספק למשפחות להן ילדים עם צרכים מיוחדים.
 - עלייה במספר ההורים (שילדיהם לומדים בבית הספר) הפונים לקבל שירותי מידע, ליווי ותמיכה במרכז למשפחה.
 - התכנית שימשה בסיס לפיתוח שיתופי פעולה נוספים בעתיד לפיתוח תכניות משותפות נוספות המיועדות למשפחות.

השגת מטרות התוכנית

- להערכתנו הושגו מס' מטרות בתוכנית זו.
- הורים קיבלו מידע וכלים חשובים מאוד בהתמודדות שלהם בגידול ילד עם צרכים מיוחדים.
 - הורים קיבלו מידע חשוב ותשובות לסוגיות ודילמות שהם מתמודדים איתם בחיי היום יום.
 - ניתן להורים מרחב להעלות סיפורים מחיי היום יום, והם קיבלו תמיכה משאר חברי הקבוצה, זה אפשר גם לימדת עמיתים בין חברי הקבוצה ומפגש עם הורים אחרים שמגדלים ילד בעל צרכים מיוחדים ועזר להורים בהתמודדות שלהם.
 - מספר אימהות מהתכנית הצטרפו לאחר מכן לתכנית פיתוח מנהיגות אזורית של הורים.

גורמים שהשפיעו על היענות ההורים

- בתחילת התוכנית הקבוצה מנתה 19 הורים. בפגישות האחרונות נכחו כ- 12-15 הורים.
- המרווחים בין המפגשים והשפעתם על ההשתתפות של ההורים: היה מרווח גדול בין מפגש לשני, כחודש וחצי ועד חודשיים. פערי זמן אלו פגעו בתחושת היחד והאינטימיות של הקבוצה. בית הספר נדרש לעבודת חיזור ושיווק מתמידה על מנת לעודד את ההורים להגיע למפגשים. המרווח בין המפגשים פגע ברצף שהיה יכול להיווצר בקבוצה.
 - מרחק מקום המגורים וניידות האימהות והשפעתם על השתתפות בקבוצה: מצאנו כי אימהות שהתגוררו ביישובים סמוכים, כמו טירה וטייבה, הגיעו יותר למפגשים מאשר אימהות שהתגוררו ביישובים יותר מרוחקים. אימהות נוהגות ברכב הגיעו יותר מאשר אימהות שלא נהגו (או שלא היה מי שיסיע אותן) היות והיה להן קל יותר להתנייד והן היו יכולות להגיע לקבוצה באופן עצמאי.

המלצות עתידיות

- א. תדירות המפגשים תתבצע במרווח קצר יותר מבחינת זמנים מה שיתרום לבניית קבוצה אינטימית יותר ומגובשת יותר. ההמלצה לערוך מפגש אחת לשבועיים.
- ב. גיוס קבוצה בת יותר מ- 40 הורים במטרה להגיע לקבוצה יציבה בת כ- 20 הורים.